

AGRO-INFORMATICA IN HET POST-HOGER LANDBOUWONDERWIJS (PHLO)

J.H. de Ru

De Stichting Post-Hoger Landbouwonderwijs, waarin het PAO en het Post-HBO bestuurlijk en organisatorisch zijn geïntegreerd, verzorgt al sinds 1972 korte cursussen op het gebied van de landbouw (in de meest ruime zin van het woord), milieu en natuur.

Zo'n 10-15% van het jaarlijkse cursusaanbod, dat in 1991 uit ruim 50 cursussen bestaat, kan tot de agro-informatica worden gerekend. Het aantal deelnemers aan deze informatica-cursussen schommelt, globaal, tussen de 75 en 150 per jaar.

Alle cursussen worden gekenmerkt door een sterke praktische gerichtheid. Zonder een duidelijke relatie tussen 'theorie en praktijk', op welk terrein van het PHLO dan ook, zouden cursussen vrijwel onverkoopbaar zijn. Daarom ook wordt elke cursus voorbereid door een cursuscommissie waarin niet alleen onderwijsinstellingen maar ook overheid en bedrijfsleven vertegenwoordigd zijn. Vooral op die manier is het mogelijk een behoorlijke afstemming tussen vraag en aanbod te realiseren. En de praktische oriëntatie moge ook blijken uit het feit dat van de ongeveer 500 docenten die jaarlijks bij het PHLO betrokken zijn, zo'n 70% uit overheid (d.w.z. niet-onderwijsinstellingen) of bedrijfsleven afkomstig is.

Ontwikkelingen

De grote uitbreiding van informaticavakken in het reguliere onderwijs, vooral in de jaren '70 en '80, heeft gemaakt dat het cursusaanbod van het PHLO geleidelijk sterk is veranderd. De inleidingen 'Computergebruik' voor afgestudeerde landbouwkundigen (nog modderend met een computer), een succes in de eerste helft van de jaren '80, hebben plaats gemaakt voor meer 'geavanceerde' cursussen op het terrein van de agro-informatica. Ook cursussen als 'Technisch-wetenschappelijke computertoepassingen' en 'Microcomputers in het laboratorium en het veld', jarenlang mede gezichtsbepalend voor het PHLO, zouden in de oude vorm niet meer kunnen worden herhaald.

Deze cursussen waren in de eerste plaats bedoeld voor afgestudeerden van de LU en het HAO, de belangrijkste doelgroepen van het PHLO, maar zij stonden van meet af aan, zoals ook de huidige cursussen, open voor allen die in de betreffende onderwerpen waren geïnteresseerd. In doorsnee heeft nu 'slechts' 60-70% van de deelnemers aan het PHLO een landbouwkundige opleiding genoten; ongeveer evenveel afgestudeerden van de LU als van het HAO nemen aan de opleidingen deel.

Concurrentie: tegenvallende belangstelling

Hoewel het PHLO in het algemeen over de belangstelling niet heeft te klagen, is de interesse voor de informati-

cacursussen toch wat minder groot dan gehoopt en door de diverse cursuscommissies verwacht. Cursussen kunnen minder vaak herhaald worden of lopen niet geheel vol, en worden daardoor uit commercieel oogpunt minder aantrekkelijk. Dat laatste is belangrijk omdat de ontwikkelingskosten van de meeste cursussen bijzonder hoog zijn. Verschillende cursussen zouden in het PHLO - dat voor een belangrijk deel kostendekkend moet werken - niet gerealiseerd kunnen worden zonder de omvangrijke subsidies die van het ministerie van LNV worden verkregen.

Tal van onderwijsinstellingen en commerciële organisaties in den lande kampen overigens met hetzelfde probleem: er is een geweldige concurrentie op de informaticamarkt, het onderwijsaanbod is chaotisch en versnipperd, en dat maakt voor vele organisaties (vooral waar het meer geavanceerde cursussen betreft en de doelgroepen dus niet erg groot zijn) de spoeling wat dun.

In verband hiermee probeert het PHLO zoveel mogelijk met een bijzonder aanbod van cursussen te komen of deze althans door 'bijzondere' docenten te laten verzorgen. Als bijzonder aanbod van oudere datum mogen de bovengenoemde cursussen ('Technisch-wetenschappelijke computertoepassingen' etc.) gelden: zij werden in die vorm nergens elders gegeven.

Op dit moment kan gewezen worden op verschillende cursussen van de post-doctorale beroepsopleiding Informaticakunde (daarover hieronder meer) en die cursussen waarin agrarische toepassingen van de informatica centraal staan: informatica in de rundveehouderij, de akkerbouw, de varkens- en pluimveefokkerij, de tuinbouw (cursussen die door de gezamenlijke agrarische hogescholen zijn geïnitieerd) en bijvoorbeeld de cursus 'Achtergrond en gebruik van economische modellen en expertsystemen ter ondersteuning van managementbeslissingen op melkvee- en varkensbedrijven', of de wat algemener opgezette cursus 'Bedrijfsanalyse en -beheer'.

Korte cursussen en een post-doctorale opleiding

Het PHLO beperkt zich in het algemeen tot korte cursussen van twee tot maximaal zes dagen; naar 'lange' opleidingen is de vraag uiterst gering. Dit laatste was al jaren de ervaring van het PHLO, het is ook steeds meer de les die de universiteiten hebben geleerd, die vrij recent nog met ambitieuze plannen kwamen voor tal van lange post-doctorale beroepsopleidingen. Slechts enkele daarvan, ook in de informatica, waren levensvatbaar, of zullen dat blijken te zijn, en dan nog staan de kandidaten niet te dringen om toegelaten te worden.

Op verzoek van de Landbouwniversiteit, en met omvangrijke financiële steun van het ministerie van LNV, heeft het PHLO in 1988 de organisatie van de post-doctorale beroepsopleiding Agro-informatica ter hand

genomen; een opleiding met een bestuurlijke en een technische oriëntatie. Veel afgestudeerden hadden erom gevraagd en een stuurgroep met vertegenwoordigers van de LU, het ministerie van LNV en het bedrijfsleven had haar fiat aan de opleiding gegeven. Immers, effectiviteit van bedrijfsvoering is in de Nederlandse landbouw en levensmiddelenindustrie van levensbelang. Die effectiviteit wordt voor een belangrijk deel bepaald door een juiste toepassing van informatietechnologie. En nascholing is dringend noodzakelijk om de kwaliteit van de 'informatietechnologische infrastructuur' (excusez le mot) te verbeteren.

Het is ongetwijfeld een juiste constatering, maar de belangstelling voor deze lange opleiding (anderhalve dag per week gedurende een jaar) was in 1989 te gering om met goed fatsoen te kunnen beginnen. De cursuskosten (ruim f 20.000,-) leken voor het bedrijfsleven niet onoverkomelijk, maar een groot bezwaar dat aan dergelijke lange opleidingen kleeft vormt de absentie gedurende anderhalve dag per week en de kosten en problemen die dat voor een organisatie met zich meebrengt. Bovendien werd het belang van de opleiding zeker niet alom in de agrarische sector ingezien.

In verband hiermee is de opleiding in 1990 anders opgezet (alleen de bestuurlijke oriëntatie werd gehandhaafd), nu in modulaire vorm, en onder de naam 'Informatiekunde'. De modules, een zevental, worden over meerdere jaren uitgesmeerd en kunnen ook als afzonderlijke cursussen worden gevolgd. De ratio van deze opleiding is de behoefte in de agrarische sector en de levensmiddelenindustrie aan een 'informatiekundige', iemand die beschikt over een behoorlijke kennis van de organisatie waarin hij werkt, die een degelijke kennis heeft van de methoden en technieken die in informatiesystemen worden toegepast en die goed op de hoogte is van de technologische ontwikkelingen op het gebied van de informatica; bovendien iemand die beschikt over vaardigheden op het gebied van projectleiding. Tot de doelgroep van de opleiding behoren managers, staffunctionarissen, bedrijfsanalisten of anderen met coördinerende of leidinggevende taken op het gebied van de informatievoorziening.

De eerste twee cursussen van de opleiding: 'Ontwikkeling van praktische informatiesystemen' en 'Databases', zijn in 1990 gegeven en trokken een redelijk aantal deelnemers. In 1991 zullen de cursussen 'Informatiebeleid en informatieplanning', 'Telematica' en 'Expertsystemen: ondersteuning naar menselijke maat' worden georganiseerd, in 1992 de cursussen 'Computersystemen voor productiebesturing', 'Verkennen van toekomstige ontwikkelingen in de informatietechnologie' en - tevens het begin van de tweede opleiding 'Informatiekunde' - de cursus 'Ontwikkeling van praktische informatiesystemen'. Verder zullen in 1991 de cursussen 'Informatica in de rundveehouderij', 'Informatica in de akkerbouw' en 'Achtergrond en gebruik van economische modellen en expertsystemen ter ondersteuning van managementbeslissingen op melkvee- en varkensbedrijven' worden herhaald.

Het valt niet te verwachten dat, op een of twee cursussen na, dit cursusaanbod van het PHLO in de komende paar

jaar zal veranderen. Cursussen die voldoende deelnemers trekken, zullen regelmatig worden herhaald. De flexibiliteit van het PHLO is echter voldoende groot om adequaat te kunnen reageren op nieuwe vragen uit de praktijk. Gezien de concurrentie op de onderwijsmarkt zullen die cursussen de meeste kans van slagen hebben die gericht zijn op toepassingen van de informatica in de agrarische sector, de milieusector en de levensmiddelenindustrie. □

dr. ir. J.H. de Ru is directeur van het bureau PHLO, postbus 8130, 6700 EW Wageningen, tel. 08370-84093/84092.